

CULEMBORG - Over enkele weken is het zover, dan zal menig Culemborger een traantje wegpinken als de slopershamer een einde maakt aan het laatste 'bolwerk' van 65 jaar (technisch) onderwijs op het terrein tussen de Anthonie van Lalainglaan en de Willemslaan. In deze periode hebben zo'n 450 docenten en 20.000 leerlingen een belangrijk deel van hun schoolleven hier doorgebracht. Dat zijn aantallen om bij stil te staan. Dit is het tweede deel dat oud-docent aan deze school, Beusichemer Richard van de Velde, wijdt aan de historie van dit onderwijsinstituut.

Een monument verdwijnt

De Willemslaan anno 1970. Let op de contouren van het oude gebouw in het grasveld.

Op 13 januari 1966 kreeg het bestuur van de technische school eindelijk toestemming voor de verbouwing en uitbreiding van de oude technische school aan de Anthonie van Lalainglaan. Aannemersbedrijf Werner & Zn. uit Varik kreeg de eer om het door de bekende Culemborgse architect, Th. Aulsems, ontworpen schoolgebouw te doen verrijzen. 'Het was voor die tijd een prachtig gebouw wat betreft kleur, licht en ruimtelijke werking.' Onder toezicht van veel genodigden werd op 21 oktober 1966 de eerste paal geheld.

Daar directeur Van Buytene met pensioen ging, werd de heer Van Zijl benoemd als zijn opvolger. Zijn benoeming viel samen met de vernieuwing van het technisch onderwijs in het kader van de Mammoetwet, welke in 1968 van start zou gaan.

Het jaar 1967 kenschetste zich door enkele veranderingen in de opleidingsmogelijkheden aan de school. De afdeling landbouwwerktuigen herstellen werd omgezet in een meer mogelijkheden biedende afdeling motorvoertuigtechniek. Vanaf 1 augustus ving deze opleiding reeds aan in een voorlopig onderkomen in de kantine van het oude gebouw.

Door mechanisering in de plaatselijke meubelindustrie bleek dat er een ander vakman dan voorheen nodig was. De meeste functies waren nu te vinden in de mechanische afdelingen van de fabrieken. Dit had tot gevolg dat het onderwijs voor meubelmaken aangepast moest worden aan de nieuwe situatie. Door de geringe belangstelling voor het meubelvak werd meubelmaken en timmeren samengevoegd tot algemeen houtbewerken. Er waren dat schooljaar vier brugjaarklassen en in totaal 294 leerlingen.

In 1969 was de nieuwbouw nog niet ten einde. In januari werd goedkeuring verkregen om in plaats van verbouwing van het oude schoolgebouw, de werkplaatsvleugel van het nieuwe gebouw uit te breiden met een zestal lokalen, o.a. voor instructielessen, metaalbewerken en handvaardigheidsonderwijs. In oktober werd het nieuwe gedeelte reeds overgedragen. Hierdoor was de oude school overbodig en werd kort hierna gesloopt.

Met ingang van 1 augustus werd er een theoretisch technische opleiding (TTO) aan de school verbonden.

Er waren nog meer ingrijpende zaken: begin september vond het eerste fusieoverleg plaats tussen de Stichting Nijverheidsonderwijs voor Culemborg en Omstreken en Vereniging Huishoud- en Industrieschool, om te komen tot een scholengemeenschap voor technisch, huishoud- en nijverheidsonderwijs. Op 14 mei 1970 was de Stichting Scholengemeenschap voor Culemborg en Omstreken al een feit.

Eén van de doelstellingen van de fusie tussen de LHNO en de LTS in 1969 luidde: „Het onderwijs dat wordt gegeven, moet zich aanpassen aan de leerlingen in tegenstelling tot vroeger, waarin de leerstof vast stond en de leerling zich aan het pakket moest aanpassen.”

In 1971 werden alle opleidingen in parttime-verband bij het dagonderwijs ondergebracht, daardoor werd de Avondnijverheidsschool per 1 oktober 1971 opgeheven en de avondcursussen in auto- en elektrisch lassen bij het dagschoolverband ondergebracht.

Conciërgé Janssen was in 1972 zijn tijd al ver vooruit: hij maakte als enige in Nederland gebruik van de toen nog niet bestaande regeling 'flexibel pensioen'. In januari werd hij 65 jaar, maar in juli ging hij pas met pensioen.

Op 1 oktober 1975 nam de directeur dhr. Van Zijl afscheid van de school. Hij was negen jaar in deze functie aan school verbonden. In deze periode had hij de totale nieuwbouw van de school begeleid, had hij de samenvoeging van het onderwijs aan jongens en meisjes begeleid en tot ontwikkeling gebracht. Per 1 december 1975 mocht de heer S. Kools het vaandel

van hem overnemen. Hem wacht een zware taak voor en aler de school zal zijn uitgebouwd tot een volledige scholengemeenschap voor lager beroepsonderwijs.

Nadat het bestuur het L.E.A.O. had binnengehaald, kwam in 1981 ook de toestemming voor de afdeling Individueel Technisch Onderwijs. Vanwege geldgebrek bij het ministerie moest de school wel zelf zorgdragen voor het geld en de faciliteiten.

Voor het eerst in het bestaan van de school maakten ze dat jaar kennis met het verschijnsel, dat niet alle leerlingen na het behalen van hun diploma al van een baantje waren voorzien.

In 1984 waren de toestroom van 816 leerlingen en onvoldoende huisvesting de oorzaak van een leerlingstop en het lesgeven in noodruimten, zoals in het vml. documentatiecentrum, gangen en projectiekamer. De huisvestingsproblemen werden later gedeels opgelost door de oplevering van een noodhuisvesting op het sportterrein.

In datzelfde jaar raakten de fusiebesprekingen van De Scholengemeenschap met de openbare Rijk van Gaasbeekschool in een stroomversnelling. De bedoeling was om de beide scholen op 1 augustus 1986 samen te voegen. Al snel bleek dat de tijd-en energieverspillende pogingen niet tot het gewenste resultaat zouden leiden.

De energiezuinigheid van de ouders van leerlingen had in dat jaar ook gevolgen voor het schoolmeubilair van deze school. TAED in het 40°-waspoeder zorgde ervoor dat de stoelzitting afgaf, zodoende moesten alle stoelen van een speciaal vernislaagje worden voorzien.

Doordat het vormingsaanbod van de school sterk was uitgebreid, had "De scholengemeenschap" een weinig tot de verbeelding sprekende naam. Het bestuur besloot in 1985 een prijsvraag uit te schrijven, waarna uiteindelijk werd gekozen voor de naamgeving van docent A. Haneveer: Da Vinci Scholengemeenschap. Een naam met een achtergrond die de doelstelling van de scholengemeenschap symboliseerde en de LTS deed vergeten.

Het K.M.B.O. (afdeling detailhandel) dat aanvankelijk bij de start in 1984 een kwijnend bestaan leed doordat veel leerlingen een baan aangeboden kregen op het stagebedrijf of gewoon stopten, werd weer levensvatbaar. Er kwamen zoveel leerlingen bij, dat de hele noodbouw aan de Meerlaan door deze afdeling werd ingenomen.

Mede op initiatief van directeur Kools, startte Da Vinci op 1 augustus 1987, samen met 21 andere scholen in Nederland, het eerste deel van het project: De Basisvorming V.O. Dit dubbelproject stond voor de ontwikkeling van nieuwe onderwijsinhouden in de Basisvorming V.O. (Bavo) en Primair Beroepsonderwijs (P.B.O.). De sterke gerichtheid op de beroepsuitoefening, de gevarieerde afsluitleijkmogelijkheden, een certificatenstelsel en de aanvullende bedrijfsstages, waren wezenlijke kenmerken van dit PBO. Helaas vond dit project in 1992 zijn Waterloo, toen het Ministerie deze scholen verplichtte om het "Dubbelproject" om te bouwen naar de Basisvorming nieuwe stijl en het Voorbereidend Beroepsonderwijs (VBO).

In 1989 kreeg Da Vinci als een van de eerste scholen in Nederland een leerlingenstatuut. Het deed de leerlingen waarschijnlijk goed om bij artikel 29.1 te lezen dat 'lijf- en tuchtstraffen niet zijn toegestaan'.

Door vernieuwing in het Middelbaar onderwijs sloot In datzelfde jaar de KMBO-opleiding detailhandel van het project Groot-Utrecht haar deuren. Deze leermeester werd in 1992 opgevolgd: Da Vinci was een van de weinige scholen in Nederland die startte met de opleiding Transport en Logistiek. Vanaf het derde leerjaar konden leerlingen zich gericht gaan voorbereiden op een toekomstige betrekking als chauffeur, kraanmachinist, vorkheftruckchauffeur en logistiekmedewerker.

Begin jaren negentig was het leerlingenaantal op deze en soortgelijke scholen in Nederland tanende. In tien jaar tijd zakte het leerlingenaantal op Da Vinci van 800 naar 400. De vrees voor sluiting van en aantal afdelingen leek uitermate realistisch.

Niet toevallig bleek rond 1994 in Culemborg een beweging te zijn, die een herschikking van het voortgezet onderwijs in Culemborg beoogde. Van de vier bestaande scholen voor VO (KWC, De Brug, Lek en Linge en Da Vinci) werden twee brede scholengemeenschappen geconstrueerd. Da Vinci werd daarbij opgedeeld. Praktisch betekende dit dat hun afdeling Verzorging werd toegevoegd aan de combinatie KWC/De Brug.

Na maanden van intensief en hard onderhandelen tussen Lek en Linge en Da Vinci-scholengemeenschap, werd bepaald dat het onderwijssysteem van Lek en Linge het uitgangspunt zou vormen voor de nieuw te vormen scholengemeenschap. In mei 1995 werd de fusie tussen beide scholen officieel bekrachtigd. In deze hectische maanden werd en passant nog afscheid genomen van directeur S. Kools, die met de VUT ging. Hij etaleerde 20 jaar lang veel onderwijsvisie en had veel zorg voor leerlingen en personeel.

In 2008 verhuisde het VMBO van de locatie Willemslaan naar de nieuwbouw aan de Ida Boudier Bakkerstraat en nam de bovenbouw van het Atheneum haar plaats in. Doordat het gebouw aan de Willemslaan niet meer aan de huidige eisen van modern onderwijs kon voldoen, besloot het bestuur van Lek en Linge dit gebouw af te stoten. Het Atheneum gaat over enkele weken weer terug naar de locatie Multalulilaan en de HAVO-afdeling van Lek en Linge betreft per 1 januari het nieuwe pand nabij het zwembad.

Het zou te ver voeren om alle details van de laatste decennia de revue te laten passeren. Op de website www.ambachtschoolculemborg.nl geeft Van de Velde de bezoeker een goed beeld over de dynamiek van deze school. Tevens is er een mogelijkheid om oude promotiefilms van filmpionier en leraar meubelmaker Guus de Vries te bekijken. Zij geven een levendig beeld hoe het er eind jaren vijftig op school aan toeging. Tenslotte laten enkele films van oud-leerling David van Leeuwen beelden zien van schoolfeestiviteiten rond 1990.

Het is nog onduidelijk wat er precies met het monument van deze school op het grasveld aan de Anthonie van Lalainglaan gaat gebeuren. Ondanks het feit dat het menig voorbijganger decennialang intrigeert, weten slechts weinigen volgens Van de Velde iets van de oorsprong af.

Oud-directeur S. Kools zei erover: „Het kunstwerk wordt door velen 'De Spoed' genoemd. Op zich is dat niet zo slecht gevonden. De vorm van het kunstwerk verwijst onmiskenbaar naar een stukje schroefdraad, dat sterk is uitgegroot. De boodschap is dan vooruitgang. De gedachte achter het kunstwerk is echter ruimer bedoeld. Het is het symbool van de verandering, de Panta rhei. Het betekent 'alles stroomt, alles is in beweging'. Plato verwoordde het als 'men kan niet tweemaal in dezelfde rivier stappen, want het is steeds weer vers water dat u tegemoet stroomt'.

Van de Velde maakt zich wel bezorgd om de toekomst van dit monument: „Na ontmanteling van het terrein, zou ik het erg waarderen als de Gemeente Culemborg dit monument een passende plaats zou geven. Het kan toch niet zo zijn dat het na 40 jaar uit ons stadsgezicht verdwijnt. Het liefst een plaats in de buurt van de nieuwe VMBO-locatie aan de Ida Boudier Bakkerstraat in de ECO-wijk, dan is de link nog steeds duidelijk. Mocht dat niet lukken dan naast één van de invalswegen van Culemborg of op een van de vele rotondes. Het zou dan symbool kunnen staan voor de stad zelf: oog voor de toekomst hebben, vooruitgang. Of zou dat teveel gevraagd zijn?”